

Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Speiestraat te Wervik

**Laurane Dupont
Maarten Smeets
Vanessa Vander Ginst
Wouter Yperman**

**Kessel-Lo, 2016
Studiebureau Archeologie bvba**

Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Speiestraat te Wervik

**Laurane Dupont
Maarten Smeets
Vanessa Vander Ginst
Wouter Yperman**

**Kessel-Lo, 2016
Studiebureau Archeologie bvba**

Colofon

Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Leiestraat te Wervik

Initiatiefnemers:	Bvba Dokter C. Callens & BVBA Verman
Projectleiding:	Maarten Smeets
Erkend archeoloog:	Vanessa Vander Ginst
Auteurs:	Laurane Dupont, Maarten Smeets, Vanessa Vander Ginst en Wouter Yperman
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

Studiebureau Archeologie bvba
Jozef Wautersstraat 6
3010 Kessel-Lo
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2016, Studiebureau Archeologie bvba

Inhoudstafel

Inhoudstafel

Inhoudstafel	p. 1
Hoofdstuk 1 Bureauonderzoek	p. 2
1.1 Beschrijvend gedeelte	p. 2
1.1.1 Administratieve gegevens	p. 2
1.1.2 Archeologische voorkennis	p. 4
1.1.3 Onderzoeksopdracht	p. 4
1.1.4 Beschrijving geplande werken	p. 5
1.1.5 Werkwijze	p. 8
1.2 Assessmentrapport	p. 10
1.2.1 Landschappelijke ligging van het projectgebied	p. 10
1.2.2 Historische beschrijving van het projectgebied	p. 15
1.2.3 Archeologisch kader van het projectgebied	p. 25
1.2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied	p. 28
1.2.5 Synthese	p. 28
1.2.6 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek	p. 29
1.2.7 Samenvatting voor een niet gespecialiseerd publiek	p. 29
Hoofdstuk 2 Programma van maatregelen	p. 30
2.1 Gemotiveerd advies	p.30
2.2 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem	p.32
2.2.1 Administratieve gegevens	p.32
2.2.2. Aanleiding van het vooronderzoek	p.33
2.2.3 Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	p.33
2.2.4 Vraagstelling en onderzoeksdoelen	p.33
2.2.5 Onderzoeksstrategie, methode en technieken	p.37
Bibliografie	p. 37
Bijlagen	p. 38

Hoofdstuk 2 Programma van maatregelen

2.1 Gemotiveerd advies

Het terrein heeft een oppervlakte van 1607 m². Op het terrein wordt een meergezinswoning gepland van 5 niveaus en een ondergrondse parkeergarage met 25 parkeerplaatsen, een fietslokaal en 14 bergingsplaatsen. De parkeergarage heeft een hoogte van 2,99m. Het afgewerkte peil van de kelder bevindt zich op 14,68 m TAW (t.o.v. maaiveld van ca. 18 m TAW in de Speiestraat).

Het projectgebied ligt in een regio met een groot archeologisch potentieel. De goede landschappelijke positie op een kleine verhevenheid nabij de Leie en de St.-Jansbeek vormt een gunstige situatie zowel voor tijdelijke occupatie (jachtkampementen) tijdens de prehistorische periode als voor meer permanente bewoning tijdens alle recentere periodes. De ligging aan de oever van de Leie is bovendien mogelijk interessant voor ambachtelijke processen en handelsactiviteiten. Een aantal grote archeologische campagnes en toevalsvondsten in de omgeving van het projectgebied leverden voornamelijk Romeinse en middeleeuwse sporen en vondsten op. Vanaf de 16de eeuw (kaart van Jacob van Deventer) is er continue bebouwing aanwezig op het projectgebied. Het projectgebied ligt binnen een vastgestelde archeologische zone (historische stadskern Wervik) en kent in het verleden een hoge densiteit aan bebouwing.

Momenteel staat er een oude tabaksfabriek op het terrein. Over de verstorende impact van deze bebouwing op het bodemarchief zijn momenteel geen gegevens. Het gebouw is alleszins niet onderkelderde.

Op basis van het bureauonderzoek kan de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd worden. Potentieel kunnen resten van oudere bebouwing worden aangetroffen zoals reeds weergegeven op de 16de-eeuwse kaart van van Deventer en/of resten uit alle oudere periodes. Aangezien de geplande bouwwerkzaamheden de bodemopbouw volledig zullen verstoren, wordt verder onderzoek noodzakelijk geacht. Omdat de afbraak van de aanwezige bebouwing pas na het verkrijgen van de stedenbouwkundige vergunning zal plaatsvinden dient het onderzoek te worden uitgevoerd in uitgesteld traject.

Eerst wordt de opportuniteit van de diverse methoden van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuin	Motivering
Landschappelijke profielputten	Nee	Er wordt binnen het projectgebied geen specifieke bodemkundige situatie verwacht die het graven van landschappelijke profielputten noodzakelijk maakt. Het uitgevoerde bureauonderzoek heeft geen verwachting gecreëerd voor het specifiek aantreffen van een prehistorische artefactensite.
Geofysisch onderzoek	Nee	Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Ook dient er op gewezen te worden dat vooral grote en specifieke sporen opgemerkt

		worden tijdens dit soort onderzoek. Kleinere sporen die mogelijk deel uit maken van een plattegrond worden al sneller niet opgemerkt. Ook dient na de uitvoering van geofysisch onderzoek steeds verder onderzoek met ingreep in de bodem plaats te vinden om de aard van de aangetroffen anomalieën te verifiëren.
Veldkartering	Nee	Het terrein is op dit moment grotendeels verhard en bebouwd, waardoor deze methode momenteel niet kan worden gebruikt.

Vervolgens wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek met ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuin	Motivering
Verkennd archeologisch booronderzoek	Nee	Tijdens het uitgevoerde bureauonderzoek werden geen elementen aangetroffen die specifiek wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een steentijd artefactensite. Hoewel deze methode niet overdreven destructief is, lijkt het toch geen meerwaarde of kenniswinst te bieden voor het onderzoek.
Waarderend archeologisch booronderzoek	Nee	Tijdens het uitgevoerde bureauonderzoek werden geen elementen aangetroffen die specifiek wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een steentijd artefactensite. Hoewel deze methode niet overdreven destructief is, lijkt het toch geen meerwaarde of kenniswinst te bieden voor het onderzoek.
Proefputten in functie van steentijd artefactensites	Nee	Tijdens het uitgevoerde bureauonderzoek werden geen elementen aangetroffen die specifiek wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een steentijd artefactensite. Hoewel deze methode niet overdreven destructief is, lijkt het toch geen meerwaarde of kenniswinst te bieden voor het onderzoek.
Proefsleuven en/of proefputten	Ja	Het is nuttig deze methode toe te passen op het terrein, omdat de onderzoekstechniek een beter ruimtelijk inzicht biedt dan de voorgaande onderzoekstechnieken. Omwille van de situering van het terrein in een stadscontext met de verwachting dat er een complexe verticale strategie aanwezig is, is eerder een proefputtenonderzoek dan wel een proefsleuvenonderzoek aangewezen. Met deze methode wordt voornamelijk gepeild naar de dikte van het archeologisch bodemarchief. Hoewel deze methode een schadelijke impact op

		het bodemarchief heeft , is de impact ervan geringer dan deze van proefsleuven. Deze onderzoeksmethode is bovendien nodig om verdere uitspraken te kunnen doen over de eventuele aanwezigheid van een archeologische site op het terrein.
--	--	---

Na afweging van de opportuniteit van elke individuele onderzoeksmethode wordt de combinatie van verschillende methoden afgewogen op basis van dezelfde criteria. Op basis van hogerstaande afwegingen wordt een vooronderzoek voorgesteld dat bestaat uit een proefputtenonderzoek.

Het proefputtenonderzoek kan doorgaan indien het terrein volledig ontdaan is van alle bebouwing. Om het bodemarchief niet nodeloos te schaden dient de verwijdering van de vloerplaten van de huidige bebouwing onder archeologische begeleiding te gebeuren. Omdat de afbraak van de aanwezige bebouwing zal plaatsvinden na het verkrijgen van de stedenbouwkundige vergunning, kan het vooronderzoek enkel in uitgesteld traject uitgevoerd worden.

2.2 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

2.2.1 Administratieve gegevens

Initiatiefnemers: Bvba Dokter C. Callens & BVBA Verman
Locatie: Wervik, Leiestraat
Bounding box: punt 1: x= 57043, y= 164135
punt 2: x= 57096, y= 164178
Wervik, Afd. 1 Sectie C, perceel 929F (fig. 2.1)

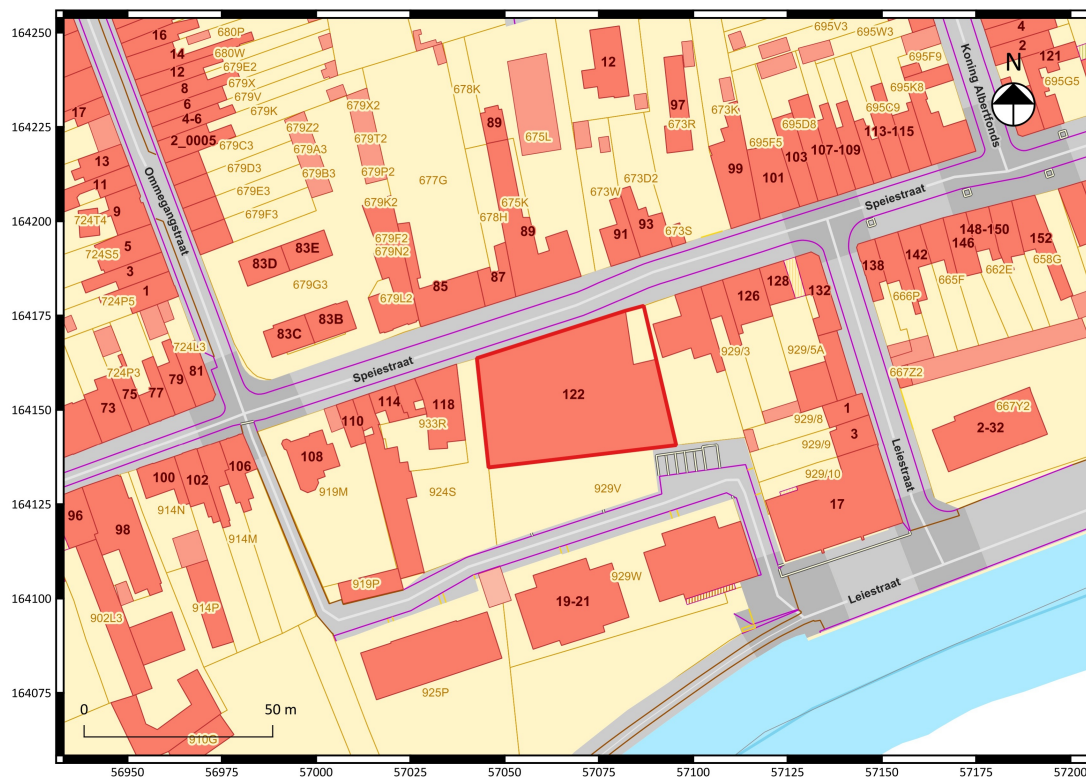

Fig. 2.1: Uittreksel van het kadasterplan met situering van het projectgebied (©CADGIS).

2.2.2. Aanleiding van het vooronderzoek

zie 1.1.4 beschrijving van de geplande werken

2.2.3 Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

zie 1.2 Assesmentrapport

2.2.4 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Doelstelling van een vooronderzoek met ingreep in de bodem is uitspraken te kunnen doen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het onderzoeksgebied en over het potentieel op kennisvermeerdering. Er wordt specifiek gekozen voor proefputten om na te gaan hoeveel archeologische niveaus aanwezig zijn in het projectgebied dat gelegen is binnen de historische stadskern van Wervik. Potentieel kunnen resten van oudere bebouwing worden aangetroffen zoals reeds weergegeven op de 16de-eeuwse kaart van Jacob van Deventer en/of resten uit alle oudere periodes.

Mogelijk kunnen de gegevens uit het vooronderzoek met ingreep in de bodem bijkomende informatie aanleveren die toelaten de hypothesen gebaseerd op het bureauonderzoek te bevestigen,

te verfijnen of bij te sturen op vlak van de opbouw van de ondergrond, aanwezigheid van intacte bodems, verstoring van de oorspronkelijke bodem, verwachte periode en aard van de site.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveau's?
- Waar ligt/ lag de hoogste grondwaterspiegel?
- Zijn er nog intacte bodems aanwezig?
- In hoeverre is de oorspronkelijke bodem (sub)recent verstoord?
- Zijn archeologische sporen aanwezig binnen het onderzoeksgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in de ruimte en in de tijd?
- Is er een relatie met de aangetroffen contexten ter hoogte van de stadskern?

Aangezien vrijwel de volledige oppervlakte van het terrein (1607 m²) onderkelderd wordt, wordt de volledige zone geselecteerd voor het vooronderzoek met ingreep in de bodem (fig. 2.2). Behoud *in situ* is dus ook geen optie, aangezien vrijwel de volledige zone onderkelderd wordt. De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer de vooropgestelde onderzoeksvragen en de bijkomende onderzoeksvragen van het assessment beantwoord zijn.

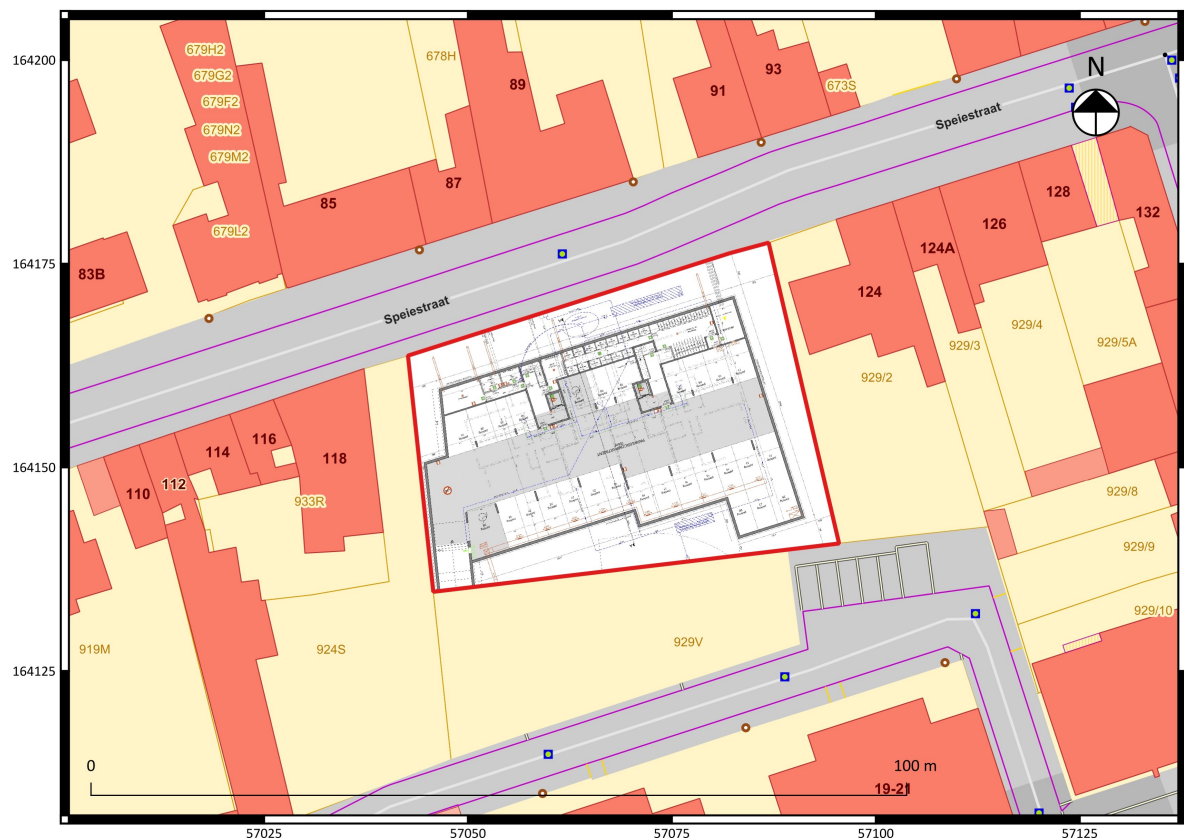

Fig. 2.2: Projectie van het kelderplan op het projectgebied.

2.2.5 Onderzoeksstrategie, methode en technieken

Voor de gehanteerde onderzoekstechniek, de aanleg van proefputten, is hoofdstuk 8.6 van de Code van de Goede Praktijk (CGP) van toepassing. Het doel van deze strategie is om uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Er wordt geopteerd voor proefputten aangezien het projectgebied binnen de historische stadskern van Wervik ligt en er met proefputten beoogd wordt een zicht te krijgen op de stratigrafische opbouw van de te onderzoeken zones. Meer specifiek voor het terrein binnen een vastgelegde archeologische zone (stadskern van Wervik) is paragraaf 8.6.3 van de CGP van toepassing.

Om een optimale spreiding van het projectgebied te bekomen, worden 5 proefputten van 4 bij 4 m voorzien (fig. 2.3). Twee ervan worden aangelegd aan de zijde van de Speiestraat om mogelijk nog bewaarde resten van oudere bebouwing langs deze straat te vatten; twee putten worden in het zuiden van het projectgebied aangelegd op de toenmalige achtererven van de vermoede bewaarde bebouwing en één put komt in het midden van het terrein te liggen ter hoogte van de weg die op de historische kaarten met deze locatie lijkt samen te vallen.

De proefputten worden aangelegd conform de bepalingen uit CGP 8.6 en 8.6.3.

De proefputten worden aangelegd met een opgravingsvlak per archeologisch relevant niveau om een zicht te krijgen op de verticale stratigrafische opbouw van de te onderzoeken zones. Elke proefput wordt gezien als een beperkte opgraving en wordt zodanig geregistreerd.

Van proefputten wordt de volledige stratigrafische sequentie onderzocht.

Indien de diepte van de proefput de natuurlijke ondergrond niet bereikt, worden per proefput enkele boringen of sonderingen gezet tot in de natuurlijke ondergrond in stratigrafisch primaire positie om de stratigrafie in kaart te brengen.

De putwanden van de proefputten worden grondig bekeken om aan te geven op welke niveaus er tijdens een eventuele opgraving opgravingsvlakken moeten worden aangelegd.

De proefputten worden uitgegraven met een voldoende zware graafmachine met een tandenloze bak.

De uitvoerders van het proefputtenonderzoek op de site met complexe verticale stratigrafie dienen te beschikken over bijkomende specifieke competenties. Overeenkomstig de bepalingen sub 8.6.3 van de CGP dient de veldwerkleider over voldoende ervaring in het onderzoek van sites met complexe verticale stratigrafie te beschikken. Verder is, nog volgens paragraaf 8.6.3, een assistent-archeoloog zonder specifieke vereisten nodig, een conservator en een aardkundige die ingezet wordt als natuurlijke aardkundige eenheden in stratigrafisch primaire positie aanwezig zijn.

Fig. 2.3: Inplanting van de proefputten op het projectgebied.